

СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФЕНОМЕНА ДИТИНСТВА: ВІТЧИЗНЯНІ ОСОБЛИВОСТІ

Ірина Загарницька
Київ

В статті розглядаються основні цивілізаційні виклики, що визначають характерні риси сучасного дитинства; осмислюються передумови та чинники трансформації даного феномена на початку XXI ст.; аналізуються основні показники соціально-економічного розвитку України, які утворюють соціокультурний контекст функціонування вітчизняного дитинства.

Ключові слова: феномен дитинства, чинники трансформації дитинства, соціально-економічні особливості функціонування дитинства в Україні.

Сучасна залежність суспільного прогресу від розкриття потенціалу кожної людини вимагає переосмислення джерел її становлення, прихованих у першому етапі життєвої траєкторії – дитинстві. Значення даного періоду в розвитку індивіда безцінне – саме в цей час закладаються особистісні якості та світогляд, засвоюються суспільні цінності й норми. Щасливе дитинство утворює міцний фундамент самореалізації людини; нещасливе – делегує в її доросле життя проблеми, здатні вплинути на функціонування всього соціуму. Останнє позиціонує дитинство як явище, розуміння тенденцій розвитку якого дозволяє прогнозувати майбутні цивілізаційні трансформації.

Сьогодні ми є свідками динамічних зрушень соціокультурного простору, який ще кілька десятиліть тому здавався достатньо передбачуваним. І кожна з новоутворених тенденцій так чи інакше торкається дитинства як рівноцінної складової соціального організму. Вагомість наслідків їх впливу навіть викликала сумніви окремих дослідників щодо збереження феноменом дитинства своєї самостійності, зафіксовані у концепціях кризи (Б. Ельконін, В. Слободчиков, Ю. Овінова), емансипації (У. Бек, Х. Попітц), індивідуалізації дитинства (П. Брюхнер, Х. Цахер, Дж. Колеман, У. Дамон) та навіть його зникнення (Н. Постман, Х. Хенгст, М. Віннс).

Зауважимо, що категоричність науковців не тільки підкреслює складність проблематики дитинства, а й засвідчує некоректність пошуку будь-яких підходів до розвитку сучасної дитини без врахування змін середовища її існування. Розглядаючи дитинство як сформовану суспільством сукупність об'єктів, процесів, соціальних інститутів, покликаних забезпечити підготовку молодого покоління до ефективної життєдіяльності, та усвідомлюючи, що воно функціонує нині у принципово нових соціокультурних умовах, вважаємо необхідним осмислення тих цивілізаційних викликів, які визначають сучасне обличчя дитинства. До них можна віднести наступні:

1. Розмивання меж дитинства. На відміну від визнання дитинства у XX ст. суспільною цінністю, гідною особливого турботливого ставлення, сучасна епоха постмодерну зробила з нього своєрідний бренд. Новий статус дитинства підтверджує рекламна експлуатація образу щасливої дитини та перетворення дітей на окрему цільову аудиторію сфери виробництва і послуг. У результаті передчасного допуску дітей до дорослих знань щодо моди, грошей, сексу тощо вони не лише стали копією дорослих за поведінкою та зовнішніми ознаками. Головне – це зміна уявлень про міру дозволеного дитині, знецінення традиційних видів дитячої діяльності, руйнація кордонів між дитячим і дорослим світом.

Додатковим стимулом є й зникнення дорослості. Оскільки швидкість сучасних інновацій робить людину вічним учнем і заперечує стадію повністю сформованої особистості, виникла тенденція інфантилізації дорослих, так званий «kidult», яка проявляється в їх небажанні старішати. Це підтверджують і останні європейські дослідження, за якими 30 % дорослих не можуть попрощатися із дитинством, третина з 6 тис. опитаних не лягає спати без м'якої іграшки, а 25 % чоловіків беруть її у ділові поїздки [15]. Наслідком такого взаємопроникнення дорослого і дитячого світів є поступове знецінення дорослого як ідеального образу розвитку дитини та поняття людського віку як міри дорослішання особистості.

2. Демографічна криза. Характерною рисою сучасного дитинства є й зниження рівня народжуваності та зменшення чисельності дітей. Наприклад, в Україні за період

1990–2010 рр. їх кількість скоротилася майже на 40 %, а динаміка народжуваності продовжує залишатися однією з найнижчих у Європі [7].

Ця тенденція посилюється скороченням кількості дітей у родині. Так з 13,5 млн. українських сімей 4,5 млн мають одну дитину; 2,2 млн – двох; а троє дітей налічується лише у 458 тис. сімей. Якщо в селі на кожну жінку припадає менш ніж 1,7 дитини, то у великих містах – 0,7 дитини [7]. До цього треба додати і сучасний феномен «постаріння» материнства (відкладання народження дітей до кращих часів), репродуктивні проблеми сучасної молоді та не менш загрозливе поширення в Україні світового руху свідомої бездитності – *childfree*.

Враховуючи, що ставлення вітчизняних роботодавців до демографічних проблем нині концентрується у фразі: «Або працюєш, або народжуєш дітей!», а багатодітні родини здебільшого прирівнюються суспільством до злиднів, окреслених явищ достатньо для сумнівів у швидкому подоланні демографічної кризи. Їх посилюють і зміни у репродуктивних настроях українських жінок: народити більше трьох дітей хочуть 3 % респонденток, двох – 13 %, одну – 68 %, близько 16 % зовсім не планують мати дітей [14].

3. Погіршення здоров'я дитини. На тлі цих відповідей не додає оптимізму й високий рівень захворюваності дітей; збільшення серед них кількості хронічно хворих та інвалідів, дітей з відхиленнями у розумовому, фізичному і психічному розвитку. Нині в дитячому середовищі фіксується стале зростання захворюваності на туберкульоз – «хворобу жебраків», СНІД, статеві інфекції та розлади органів травлення. Так кожна десята дитина 5 років важить більше норми, 45 млн дітей у світі страждають від ожиріння, а хвороби органів травлення вже актуальні для 3–4-річних малюків [1, 24].

В Україні за час незалежності рівень захворюваності дітей першого року життя зріс більше, ніж у 1,5 раза, а показник малюкової смертності вдвічі перевищив показники розвинутих країн [17]. Проблема посилюється скороченням первинної медико-санітарної мережі, яка нині задовольняє 30 % випадків звернень по медичну допомогу в містах і 50 % у сільській місцевості на відміну від характерного для європейських країн рівня у 80–90 % [17]. При цьому необхідне стаціонарне лікування за рік отримує лише кожна п'ята українська дитина, а 58 % з їх числа – у відділеннях недитячих лікарень. Указане містить реальну загрозу накопичення контингенту хронічно хворих дітей та інвалідації населення України, оскільки лише у 2011 р. було вперше визнано інвалідами понад 17,9 тис. дітей віком до 16 років, що становить 210 осіб у розрахунку на 10 тис. дітей [7].

4. Трансформація сучасної сім'ї. Говорячи про світову кризу найважливішого для дитини соціального інституту, слід виділити основні чинники цієї проблеми, зокрема:

– *зростання кількості незареєстрованих шлюбів.* Так в Україні в останні роки кількість офіційно укладених шлюбів скоротилася у 1,5 раза, серед молоді у віці до 20 років незареєстрованим є кожен другий шлюб, у віці до 24 років – кожен п'ятий. 80 % із цих шлюбів розпадається ;

– *зростання числа розлучень* – у нашій державі подібним чином закінчуються 73 % офіційно укладених шлюбів [7];

– *збільшення кількості неповних сімей* – такими є 27,5 % сімейних осередків із неповнолітніми дітьми. За двадцять років незалежності частка дітей, народжених самотніми жінками, зросла з 11,9 % до 21,9 % [7]. І хоча в інших країнах цей показник є ще більшим, наприклад, у Швеції він становить 54,4 %, а в Естонії – 59,2 %, в Україні привертає увагу динаміка цього процесу – серед 20–24-річних дівчат – з 8,0 % до 20,7 %, серед 15–19-річних – з 13,8 % до 39,8 % [16, 169];

– *традиційна сім'я поступається новим формам сімейної організації*, зокрема, шлюбом між представниками однієї статі. Розгортання цієї тенденції вже спонукало європейців використовувати в юридичних документах терміни «батько 1» і «батько 2», проте так і не призвело до наукового осмислення специфіки становлення ідентичності дитини в таких умовах.

Одним із головних наслідків трансформації сучасної сім'ї є зростання кількості безпритульних дітей, сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, яких в Україні на початок 2013 р. нараховувалося більше 2 млн. Понад 75 % з них – так звані соціальні сироти [2]. Навряд чи можна у такій ситуації говорити про їх гармонійний розвиток, адже перше, що всотує дитина – це атмосфера найближчого оточення, погляди, цінності та взаємини батьків.

5. *Розрив поколінь.* Руйнація в сучасному інформаційно-комунікативному середовищі звичної ієрархії, у якій знання і досвід спрямовувалися від світу дорослих до світу дитинства, та неможливість точного прогнозування майбутніх умов життєдіяльності сьогоднішніх дітей підривають упевненість старшого покоління у власній компетентності, позбавляють сім'ю виховних орієнтирів для забезпечення належного зв'язку поколінь. До того ж темп сучасного життя змушує батьків більшість сил віддавати роботі, залишаючи для спілкування з дитиною, за підрахунками ЮНЕСКО, не більше 15 хвилин на день. Дані, наведені українським дитячим омбудсменом, підтверджують ці показники: 72 % дітей мають можливість обговорити свої потреби та інтереси з батьками лише годину в робочий день, 55 % – годину у вихідний [10].

Проте справа не лише у зайнятості батьків, а й в їх небажанні включатися у життя дитини. Більшість із них досить приблизно уявляють, чим потрібно займатися із власною дитиною, не знають, як вона сприймає навколишній світ. Гострота проблеми обумовила всеукраїнське дослідження, яке показало, що: а) майже кожній четвертій дитині бракує спілкування з батьками; б) більше половини батьків недостатньо обізнані з проблемами своїх дітей [14]. У результаті дорослі живуть своїм життям, а діти – своїм, посилюючи тим самим відчуження поколінь.

6. *Нові ціннісні умови існування дитинства.* Ще одним чинником трансформації дитинства є ціннісний хаос, у якому зростають сучасні діти. Стимульоване мас-медіа заперечення традиційних цінностей не лише загострило характерний для будь-якого суспільства ціннісний конфлікт поколінь, а й занурило дитинство в атмосферу хибних ідеалів та переконань. У результаті діти з найменшого віку культивують у своїй свідомості егоїзм і споживацтво. Якщо раніше, завдячуючи державній ідеології та цілеспрямованому впливу соціальних інститутів, дитинство було захищеним від шкідливої інформації періодом ігор і навчання, то нині, безпосередньо зіткнувшись із негативними явищами дорослого світу, воно ризикує втратити будь-які правила існування. Адже, «смакуючи» негативні явища дорослого світу, сучасні мас-медіа змалечку підривають у дитини віру в загальнолюдські ідеали та повагу до авторитету старших.

Вже нині, констатуємо появу дітей з якісно іншим ціннісним стрижнем і життєвими стратегіями; підкреслюючи зростання цинізму, жорстокості та примітивізації їх свідомості, слід визнати набуття таких характеристик не лише важкою втратою для феномена дитинства, а й реальною загрозою для суспільного прогресу. Оскільки, з'явившись як своєрідний показник «зрілості» цивілізації, усвідомлення нею цінності витоків людського життя, в сучасну епоху феномен дитинства через спотворені форми свого існування здатен перетворитися на чинник її занепаду.

7. *Дитяча бідність.* Загострення цього явища – закономірний наслідок світової фінансової кризи. Виражаючись у відсутності матеріальних і духовних ресурсів, необхідних дитині для добробуту і гармонійного розвитку, дитяча бідність здатна деформувати самооцінку і прагнення дитини, знизити її майбутню конкурентоспроможність і соціальний статус.

Свого часу ЮНІСЕФ назвала сім форм дитячої бідності: відсутність адекватної їжі, безпечної питної води, санітарних умов, здоров'я, житла, освіти і доступу до інформації. З опорою на ці складові тільки в ЄС було виявлено 19 млн дітей, які живуть у бідності. Причому практично половина з них проживала у двох типах сімей, що найбільше ризикують опинитися за межею бідності: 22 % – неповна сім'я, 25 % – багатодітна родина [4]. Нині дана проблема набуває катастрофічних масштабів навіть в успішній Великобританії, де налічується 3,5 млн бідних дітей. Ці діти мають у 9 разів менше можливостей відвідувати зелені зони, ігрові майданчики, а також проживати в місцях із чистим повітрям; хлопчики з бідних сімей у два рази частіше страждають на ожиріння, а дівчатка – у три. У підсумку їх шанси на гідне майбутнє наближаються до нуля. Експерти попередили, що започатковане цими дітьми розшарування згодом розділить британське суспільство на два ворожих світи [3].

В Україні, як і в більшості країн з перехідною економікою, проблема бідності та нерівних можливостей серед дітей постає особливо гостро. Так у 2012 р. рівень бідності в Україні склав 26 %, причому 11,2 % населення визнано найбільш злиденим [6]. Щомісячні доходи 4 млн українців у цей рік були меншими за прожитковий мінімум, а більше половини їх доходів витрачалося на продукти харчування [7]. Через те, що весь спектр наслідків фінансової кризи повною мірою відчули люди середнього віку, у яких

підрастають діти, показник дитячої бідності сягнув 33,3% [2]. Причому яскраво вираженою стала пряма залежність рівня бідності від кількості дітей у сім'ї: до бідних належать 26,4 % родин з однією дитиною; 42,0 % родин, які мають двох дітей, трьох – 53,8 %, чотирьох і більше – 76,4 % [18].

Наслідки показові – якщо в радянські часи більшість малюків відвідувала спортивні і музичні школи, будинки дитячої творчості і гуртки, то нині значна їх частка про це лише мріє. Попит на ці послуги нині значно перевищує пропозицію. За даними досліджень, 70 % дітей мають бажання займатися такою діяльністю, однак реалізують його приблизно 40 % із них – в одних цю можливість відбирає відсутність згаданих установ у містах чи селех, де вони живуть, в інших – вартість цих послуг [10]. Така ситуація засвідчує недалекоглядність держави, адже найбільшою загрозою дитячої бідності є усвідомлення цими дітьми своєї «меншовартості», яке містить великі ризики для майбутнього країни.

8. Криза інституту освіти. Дисфункція сім'ї у вирішенні завдань соціалізації дитини та нові цивілізаційні вимоги до особистості змушують до переосмислення ефективності впливу освіти на її формування. Століттями освіта розумілася як засіб відтворення через дитину знань і досвіду старших. Однак нині, коли темп соціальних і науково-технічних змін випереджає зміну поколінь, сам образ майбутнього як ідеалізованої сучасності втрачає актуальність, а відпрацьовані механізми соціалізації дають збій. Цьому сприяють кілька знакових тенденцій, зокрема, розвиток інформаційного середовища, яке збільшує можливості навчання дитини, та знанневий виклик нової епохи, який, перетворивши знання та інновації на детермінуючі чинники прогресу, вимагає, щоб саме діти стали їх майбутніми творцями.

Необхідність вчасного реагування на ці виклики спонукає освіту до раннього початку підготовки дитини, до переходу від накопичення інформації – до вміння нею оперувати тощо. Однак місія цього соціального інституту нівелюється низкою суперечностей. Зокрема, проблемою є неготовність освіти до сучасної глобальної різноманітності: навчальні програми здебільшого орієнтовані на «усереднену» дитину і мінімізацію будь-яких відмінностей, тоді як суспільний прогрес потребує плекання унікальності кожного малюка. Крім того, забезпечити підготовку дитини до життя у ХХІ ст. має педагог, який, залишаючись своєрідним «зліпком» сучасності, повинен стати провісником важко прогнозованого майбутнього.

9. Порушення прав дитини. Розпочати аналіз цього чинника слід із нівеляції права дитини на сім'ю. Статистика свідчить – щорічно 6–7 тис. українських батьків втрачають свої права на дитину, близько 2 тис. дітей стають сиротами ще у пологових будинках через відмови матерів [7], а в одному районі українського міста налічується в середньому 10–15 «дітей вулиці» [12]. Переконані, всі ці занедбані діти – результат неухаги держави до проблемних сімей. Тоді як, наприклад, у США батьківства позбавляють лише у крайньому випадку, створюючи на допомогу біологічній родині відповідні соціальні служби, Україна більше сил приділяє популяризації усиновлень.

Не менш поширеним порушенням прав дитини стало насилля щодо дітей. Показовими в цьому контексті є їх відповіді на питання «За що тебе б'ють?» в ході одного з досліджень: «за провину» (18 %); «зриваючи роздратування» (29 %), «коли в домі нещастя» (16 %); «коли не можуть упоратися іншим способом» (7 %); «тому що не люблять мене» (6 %); «тому що вони п'яниці» (24 %) [8, 7]. Додамо, що за інформацією ЮНІСЕФ в Україні 40 % батьків вважають необхідним застосування фізичного покарання як методу виховання [18]. В результаті жорстокого ставлення батьків щорічно зазнають до 2 млн дітей у віці до 14 років, кожен десятий із них помирає, а майже 2 тис. гинуть у результаті самогубства [5, 5].

Одним із наслідків такого знецінення дитячого життя є загострення проблеми торгівлі дітьми. За інформацією Інтерполу, у світі жертвами цього злочину щорічно стає 1 млн 200 тис. дітей, яких продають на органи або як «реквізит» для професійних жебраків. Причому найбільшим попитом у цьому бізнесі користуються немовлята і діти до 6 років з кризових європейських країн [13]. Динамічне збільшення випадків фіксації вказаного злочину в Україні дозволяє погодитись із висновком Комітету з прав дитини ООН, який визнав нашу державу одним з найбільших «джерел» торгівлі дітьми.

Безпосередньо пов'язаною з попередньою загрозою дитинству є дитяча праця, адже тільки в країнах, що розвиваються, експлуатується 250 млн дітей віком від 5 років, з яких

половина працює повний робочий день [12]. І в Україні, яка має захищати дитину від виконання роботи, що загрожує її здоров'ю, перешкоджає навчанню чи гармонійному розвитку, близько 18 % дітей віком від 7 до 12 років зайняті важкою фізичною працею. В середньому їх робочий день триває по 5–6 годин, причому третина цих дітей вже має проблеми зі здоров'ям [11,17]. Вагу питання нещодавно підкреслила газета «Вісті», сповістивши про появу сайту дитячої біржі праці – teenjobs.com.ua, де 9-річним дітям пропонують роботу офіціантами, кур'єрами і вантажниками [9, 6].

Зауважимо, що цей аспект порушення прав дитини приховує іншу проблему – народжена соціальною бідністю праця веде до бідності й в майбутньому, оскільки на навчання у таких працівників часу не залишається – за статистикою, майже 3 % українських дітей через пошук заробітку зовсім не відвідують школу [11, 21]. Крім того, набуті дитиною шкідливі звички та усвідомлення власної неповноцінності будуть супроводжувати її все життя. Недаремно ЮНІСЕФ визнала втрату потенціалу в дитинстві однією з найбільших проблем сучасності.

Навіть короткий аналіз окреслених тенденцій дозволяє зробити кілька висновків, зокрема:

1) суперечливість соціокультурних реалій, у яких нині функціонує і розвивається дитинство, стимулює появу нових рис даного феномена. Однак оцінка цих рис не повинна зводитися до поділу на «добре» і «погано», а має стати результатом взаємодії представників різних галузей наукового знання і підґрунтям прогнозу впливу сучасного дитинства на подальший розвиток людства;

2) оскільки нові характеристики дитинства спостерігаються в усіх країнах, їх об'єктивний аналіз здатен кардинально змінити уявлення про зміст і шляхи підготовки дитини до продуктивної життєдіяльності, сприяти пошуку орієнтирів її розвитку з урахуванням суспільних запитів до нового покоління;

3) орієнтація на формування особистості, спроможної творчо самореалізуватися у реаліях ХХІ ст., вимагає ґрунтовного вивчення не лише нових характеристик життєвого простору дитини, а й виявлення та осмислення тих внутрішніх психологічних змін, яких зазнала вона сама;

4) динаміка цивілізаційних трансформацій заперечує існування усталених рецептів формування особистості сучасної дитини, однак пошук та обґрунтування найбільш оптимальних шляхів її розвитку і соціалізації – безпосереднє завдання представників освітньої галузі;

5) для України кризовий стан дитинства – реальна загроза суспільному прогресу та надіям на гідне місце у міжнародній спільноті. Однак запровадження будь-яких стратегічних державних програм має ґрунтуватися на розумінні того, що за сухими статистичними даними приховані долі реальних, найменш захищених у сучасному світі малюків. Лише дієва державна турбота дозволить їм утворити покоління, спроможне вивести країну із соціально-економічної кризи та культурної деградації.

Література:

1. Балакірева О. М. Стан та чинники здоров'я українських підлітків: монографія / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар, О. Р. Артюх та ін. ; ЮНІСЕФ, Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка. – К. : Вид-во «К.І.С.», 2011. – 172 с.

2. Бідність – привід для сирітства? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sos-ukraine.org/uk/bidnist-privid-dlya-siritstva>

3. Детская бедность толкает Великобританию к социальному апартеиду [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://russian.rt.com/article/14495>

4. Макет-Ингстед Изабель. Усиление борьбы с детской бедностью в Европейском Союзе: применение бенчмаркинга ЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Forum21/Issue_No11/N11_Fight_child_poverty_EU_ru.pdf

5. Нагребецька І. Як дбаємо про майбутнє / І. Нагребецька // Урядовий кур'єр. – 2004. – 14 жовтня. – С. 5.

6. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.idss.org.ua/monografii/nerivnist_2012.pdf

7. Основні показники соціально-економічного розвитку України – архів доповідей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

8. Остащенко М. Била мене мати: Насильство над дітьми – поширена «практика виховання» / М. Остащенко // Урядовий кур'єр. – 2006. – 23 лютого. – С. 7.
9. Открылась биржа труда для детей // Вести. – 2013. – 10 октября. – С. 6.
10. Павленко Ю. 2013 год будет знаковым для детей [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://for-ua.com/interview/2013/01/24/080000.html>
11. Підлітки груп ризику в Україні: виклики та час дій. Адвокаційний документ / ЮНІСЕФ, Укр. ін.-т соц. дослідж. ім. О. Яременка. – К. : Версо, 2011. – 56 с.
12. Права дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.helsinki.org.ua/index.php?r=a1b2c1d17>
13. Продаж дітей у рабство: злочин, що шириться світом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.euronews.com/2012/12/12/child-trafficking-widespread-and-unpunished/>
14. Соціологічні опитування Центру Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.razumkov.org.ua/socpolls.php>
15. Третя взрослых каждый день впадает в детство [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://psy.passion.ru/novosti-i-sobytiya/psikhologiya-otnoshenii/tret-vzroslykh-kazhdyi-den-vpadaet-v-detstvo.htm?page=full>
16. Участь молоді в суспільному житті: досвід, можливості, бар'єри : щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2011 року) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державна служба молоді та спорту України. – К., 2012. – 222 с.
17. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/docs/posl.pdf>
18. ЮНІСЕФ назвав основні досягнення у сфері захисту прав дітей в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_13321.html/

В статье рассматриваются основные цивилизационные вызовы, определяющие характерные черты современного детства; осмысливаются предпосылки и факторы трансформации данного феномена в начале XXI века; анализируются основные показатели социально-экономического развития Украины, которые образуют социокультурный контекст функционирования отечественного детства.

Ключевые слова: феномен детства, факторы трансформации детства, социально-экономические особенности функционирования детства в Украине.

This paper discusses the main challenges of civilization, defining characteristics of modern childhood conceptualized preconditions and factors of transformation of this phenomenon in the early twenty-first century. Examines key indicators of socio-economic development of Ukraine, which form the sociocultural context of the functioning of national infancy.

Key words: the phenomenon of childhood, factors transforming childhood, socio-economic characteristics of the functioning of childhood in Ukraine.